

การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี: กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย

Best Practice in Dual Vocational System: Case study at Bankhai Technical College

ปรัชญนันท์ นิลสุข¹ และ ปณิตา วรณพิรุณ²

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ร่วมมือกันในการจัดการศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่แท้จริงจากการปฏิบัติในสถานประกอบการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจึงเป็นระบบที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในรูปแบบของช่างฝึกฝีมือแบบโรงเรียน-โรงงานและแพร่หลายเข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาในอดีตพัฒนาหลักสูตรและใช้เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน จนเป็นระบบการศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงและได้ผลอย่างแท้จริงจนเป็นที่พอใจของสถานประกอบการที่จะได้ผู้ปฏิบัติงานที่มีสมรรถนะตามที่ต้องการ ขณะที่สถานศึกษาที่ผลิตบุคลากรที่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ [1]

แม้จะเป็นระบบการจัดการอาชีวศึกษาที่ได้รับการยอมรับอย่างสูง แต่ยังมีหลายวิทยาลัยหลายแห่งที่ไม่สามารถดำเนินการในระบบทวิภาคีได้อย่างเต็มที่ ยกเว้นวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง ที่เป็นสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพียงแห่งเดียวที่จัดการศึกษาแบบทวิภาคี 100 เปอร์เซ็นต์ ทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส. จำนวน 14

สาขาาน มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มีความร่วมมือกับสถานประกอบการ จำนวน 244 แห่ง แบ่งเป็นการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) โครงการความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (DS) จำนวน 34 แห่งและสัญญาการฝึกอาชีพในสถานประกอบการระหว่างวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายกับสถานประกอบการ จำนวน 210 แห่ง ได้รับการสนับสนุนครูฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ทั้งในระดับ ปวช. และระดับ ปวส. ร้อยกว่าคน ผู้เรียนได้รับการนิเทศจากครูฝึกในสถานประกอบการ และจากของสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีควรค่าแก่การศึกษา

บริบทของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย

วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายเดิมชื่อ วิทยาลัยเทคนิคระยองแห่งที่ 2 ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 11 หมู่ 11 ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ที่ตั้งวิทยาลัยเป็นที่ราชพัสดุเนื้อที่ 202 ไร่ ซึ่งกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลังได้จัดสรรให้ใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาจำนวน 100 ไร่ พื้นที่อยู่ติดกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดการเรียนการสอนในปี พ.ศ. 2541 เป็นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีทั้งหมด มีผลการดำเนินงานดีเด่นมาโดยลำดับโดยผ่านการประเมินภายนอกกรอบแรกของ สมศ. ในปี พ.ศ. 2547 ต่อมาได้รับ

¹ รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โทร. 0-2555-2000 ต่อ 3298 อีเมล: panitaw@mutnb.ac.th

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร. 0-2555-2000 ต่อ 3298 อีเมล: prachyanunn@kmutnb.ac.th

รางวัลสถานศึกษาพระราชทานระดับอาชีวศึกษา (สถานศึกษาขนาดกลาง) ในปี พ.ศ. 2549 ได้รับรางวัลสถานศึกษาประกันคุณภาพภายในดีเด่น ผ่านการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบสอง ในปี พ.ศ.2552 ระดับดีมาก ได้รับรางวัลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามนโยบายสถานศึกษา 3D ระดับเหรียญทอง และสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการระบบการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2553 [2] นับเป็นสถานศึกษาแบบทวิภาคีเต็มร้อยที่ได้รับรางวัลไม่แตกต่างจากสถานศึกษาขนาดใหญ่ทั้งหลาย

การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เป็นวิทยาลัยนำร่องรุ่นแรก ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จัดแบบทวิภาคีทั้งหมด วิทยาลัยอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาในลักษณะเดียวกันได้เปลี่ยนแปลงหรือลดจำนวนการจัดทวิภาคี มีเพียงวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายที่ประกาศเอกลักษณ์ “การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี 100 เปอร์เซ็นต์” มีสาขางานเด่นโดยเฉพาะคือ ระดับ ปวส. สาขาเครื่องกล สาขางานเทคนิคเครื่องกลเรือ โดยจัดการเรียนการสอนร่วมกับบริษัทเอสซี แมนเนจเม้นท์ จำกัด ผลิตช่างเครื่องกลเรือให้กับเรือเดินสมุทรและเรือสินค้าต่าง ๆ บริษัทเป็นผู้คัดเลือกและรับสมัครนักศึกษาเข้ามาทำการฝึกภาคปฏิบัติในเรือ ขณะที่ภาคทฤษฎีเครื่องกลและวิชาสามัญเป็นการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วได้งานทำทุกคนและมีรายได้สูงมากและเป็นที่ต้องการอย่างมากของธุรกิจการเดินเรือพาณิชย์ เพราะผลิตได้ตรงความต้องการ มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความอดทน ความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานประกอบการต้องการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริงผลิตนักเรียนนักศึกษาที่เป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา [3]

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบ “บวร”

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของไทยตั้งแต่ระดับพื้นฐานจะจัดการศึกษาในรูปแบบที่เรียกย่อ ๆ ว่า “บวร” อันหมายถึงการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วย บ้าน + วัด + โรงเรียน โดยบ้านเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของนักเรียน วัดเป็นแหล่งที่กลม่อเลาะจิตใจให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพในภายภาคหน้า ความแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาคือการเพิ่มขึ้นของบวรมาเป็น “บวร” คือ บ้าน+วัด+วิทยาลัย+โรงงาน เนื่องจากการจัดการอาชีวศึกษาจะเน้นการปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้ประสบการณ์จริง โดยเฉพาะระบบทวิภาคีที่จะต้องอาศัยโรงงานที่เป็นสถานประกอบการในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงงานจะเป็นสถานที่ฝึกทักษะในการปฏิบัติงานจริงที่วิทยาลัยไม่สามารถจัดให้ได้ เนื่องจากวิทยาลัยไม่มีเครื่องมือในการปฏิบัติซึ่งต้องลงทุนมหาศาล ไม่มีครูฝึกมากเพียงพอที่จะคอยดูแลนักเรียนนักศึกษาจำนวนมากได้ ระบบทวิภาคีแบบ “บวร” จึงเป็นลักษณะสำคัญของการอาชีวศึกษา

วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายมีการจัดการแบบครบถ้วนตามลักษณะของ “บวร” เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการให้ทราบถึงระบบการจัดการศึกษาแบบทวิภาคีที่บุตรหลานจะต้องเข้าสู่การปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ ตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัย หากมีนักเรียนนักศึกษาขาดการเข้าฝึกในสถานประกอบการ ก็จะโทรแจ้งให้ทางบ้านรับทราบในทันที เมื่อเริ่มรับนักเรียนนักศึกษาเข้ามาใหม่ก็จะมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม และปฐมนิเทศให้กับนักเรียนนักศึกษาโดยขอความอนุเคราะห์วัดเป็นสถานที่ฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ปลุกฝังความรักสามัคคีให้เป็นคนดีของสังคม วิทยาลัยนำนักเรียนนักศึกษาเข้ามาฝึกฝนระเบียบวินัยความรับผิดชอบ ความอดทน การสู้งานหนัก โดยร่วมมือกับกองพันทหารราบที่ 7 กรมทหารราบที่ 3 ค่ายสุรสิงหนาท ฝึกความมีระเบียบวินัยทุกสัปดาห์

ประเด็นสำคัญคือได้รับความร่วมมือ ความเข้าใจ และเสียสละจากโรงงาน ที่ร่วมมือกันอย่างจริงจังในการ

จัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ปรับระบบการจัดการให้เข้ากัน ร่วมแรงด้วยกันทุกฝ่าย โรงงานได้ให้โอกาสนักเรียนนักศึกษาเข้าทำงานในลักษณะของพนักงานของโรงงาน โดยจัดครูฝึกที่เป็นพนักงานของโรงงานให้เป็นพี่เลี้ยงนักเรียนนักศึกษา และจ่ายค่าตอบแทนการทำงานเหมือนเป็นพนักงานของตน ซึ่งหลายแห่งจัดสวัสดิการ เช่น ชุดเครื่องแบบ รถรับส่ง อาหาร เหมือนกับเป็นพนักงานของตน อนุญาตให้นักเรียนนักศึกษามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยได้ในบางกรณี ความเข้าใจความร่วมมือและความเสียสละของโรงงานทำให้ระบบทวิภาคีแบบ “บววร” ประสบผลสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จของของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย

ความสำเร็จที่แสดงถึงการปฏิบัติอันเป็นเลิศด้านระบบทวิภาคีของวิทยาลัย สะท้อนมาจากปัจจัยแห่งความสำเร็จหลายประการที่สร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา พร้อมเป็นวิทยาลัยที่จัดทวิภาคีได้อย่างเต็มรูปแบบและยั่งยืน ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร ชุมชน สถานประกอบการ ครูฝึกอาชีพ นักเรียน-นักศึกษา ผู้ปกครอง วัด และทหาร เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ [4]

- **ผู้บริหารของวิทยาลัย** เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน มีภาวะผู้นำและบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากบุคลากร ชุมชน สถานประกอบการ เป็นผู้ประสานทุกภาคส่วน แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ลุล่วง เกาะติดสถานการณ์ของวิทยาลัยตลอดเวลา เป็นคนในท้องที่และบริหารงานแบบธรรมาภิบาล
- **คณะกรรมการสถานศึกษา** มีความเข้มแข็ง โดยประธานคณะกรรมการสถานศึกษามีตำแหน่งสูงในภาคเอกชน มีวิสัยทัศน์และเข้าใจระบบทวิภาคีเป็นอย่างดี คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ เป็นคนในพื้นที่ มีความเสียสละ และมีความคิดในทิศทางเดียวกัน
- **บุคลากร** มีความเข้าใจตรงกันในการทำงาน ความเป็นหนึ่งเดียว มีเอกภาพในการทำงาน มีความเสียสละและรับผิดชอบร่วมกัน

- **ชุมชนรอบบริเวณวิทยาลัย** มีส่วนร่วมอย่างมากในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่นอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิทยาลัย มีกิจกรรมร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ชุมชนได้เข้ามาใช้สถานที่ของวิทยาลัยในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

- **สถานประกอบการ** เข้าร่วมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง มีความเชื่อถือวิทยาลัยประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ร่วมแก้ไขปัญหอุปสรรคและยืดหยุ่นกับขั้นตอน เห็นประโยชน์ที่จะได้ร่วมกัน เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มองระบบทวิภาคีเป็นการพัฒนาบุคลากรมากกว่าเป็นการของโรงงาน

- **ครูฝึกอาชีพในสถานประกอบการ** รู้สึกเป็นเกียรติและได้รับการยกย่อง มีการไหว้ครูฝึกเหมือนกับไหว้ครูในวิทยาลัย ไม่มีการกำหนดเรื่องของคุณวุฒิ ครูฝึกมีความชำนาญในงานอาชีพและถ่ายทอดได้อย่างเต็มที่

- **นักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครอง** มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเหมือนกันทุกสาขางานเกี่ยวกับระบบทวิภาคี ซึ่งไม่มีการเปรียบเทียบว่าใครดีกว่าหรือสบายกว่ากัน

- **วัด** ให้ความอนุเคราะห์ให้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม ฝึกปฏิบัติธรรม ปฐมนิเทศ เก็บตัวฝึกปฏิบัติสมาธิ

- **ทหาร** มีส่วนร่วมในการฝึกระเบียบวินัยของนักเรียนนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 โดยเน้นการฝึกความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดทน อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จต่าง ๆ เป็นที่มาของความเป็นเลิศในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการจัดการศึกษาที่แสดงถึงความร่วมมือของทุกฝ่าย ทำให้การจัดการศึกษาไม่ใช่เป็นหน้าที่ของวิทยาลัยหรือผู้บริหารเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในท้องที่เป็นเขตอุตสาหกรรมอย่างอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ปัจจัยเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่ถ้าร่วมมือกัน

กลยุทธ์ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย

เมื่อวิเคราะห์เจาะลึกลงในรายละเอียดพบว่าวิทยาลัยก็มีกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับอย่างสูง สร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและก่อให้เกิดความยั่งยืน กลยุทธ์ที่วิทยาลัยนำมาใช้ได้แก่

- **การแนะแนวอาชีพ** เป็นการให้ข้อมูลการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยสถานประกอบการจะเข้าไปแนะแนวและใช้ผู้สำเร็จการศึกษาที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

- **การให้บริษัทเป็นผู้สัมภาษณ์และรับเป็นพนักงาน** เป็นกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงโดยเฉพาะในสาขางานเทคนิคเครื่องกลเรือ ที่ให้บริษัทเอสซี แมนเนจเม้นท์ จำกัด เป็นผู้ประกาศรับสมัครนักศึกษาเข้าเรียนต่อระดับปวส. เป็นการรับสมัครจากทั่วประเทศ เข้าทำงานกับบริษัทและเรียนกับทางวิทยาลัย

- **การพัฒนาครูฝึกและพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ** เป็นการจัดทำแผนการฝึกระหว่างครูฝึกอาชีพในสถานประกอบการกับวิทยาลัย โดยทำแผนการเรียนรู้โดยแบ่งเป็นแผนภาคปฏิบัติตามที่ครูฝึกทำงานจริงในสถานประกอบการ ทางวิทยาลัยได้ทำแผนในส่วนของทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทำให้สะดวกในการจัดแผนการเรียนทั้งสองฝ่ายและครูในวิทยาลัยก็สอนเพิ่มเติมตามหลักสูตร

- **การสัมมนาครูฝึกอาชีพอยู่เสมอ** เป็นการชี้แจงทำความเข้าใจกับครูฝึกในสถานประกอบการเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงครูฝึกอาชีพอยู่ตลอดเวลา จะต้องทำความเข้าใจระบบทวิภาคีให้ตรงกันอย่างสม่ำเสมอในทุกภาคเรียน

- **การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project-based Learning)** เป็นการกำหนดให้นักเรียนนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษา จัดทำโครงการร่วมกับสถานประกอบการตามโจทย์ของสถานประกอบการ ทำให้ได้ผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง สถานประกอบการพึงพอใจและวิทยาลัยก็ได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน

- **การสร้างวุฒิภาวะผู้ใหญ่ในนักเรียนนักศึกษา** เป็นการทำข้อตกลงที่นักเรียนนักศึกษาจะต้องเข้า

ทำงานในสถานประกอบการเหมือนหนึ่งเป็นพนักงานของสถานประกอบการ แต่งเครื่องแบบของสถานประกอบการ ได้รับสวัสดิการ รดรับส่ง อาหาร ค่าตอบแทน และได้รับการปฏิบัติเหมือนเป็นผู้ใหญ่ ทำให้ต้องรับผิดชอบและประพฤติตนตามระเบียบสถานประกอบการ

- **การมีงานทำและรายได้ระหว่างเรียน** เป็นการทำสัญญาฝึกอาชีพระหว่างสถานประกอบการกับวิทยาลัย มีค่าตอบแทนการทำงานให้กับนักเรียนนักศึกษาในลักษณะของการฝึกอาชีพ เพื่อไม่ให้ผิดกฎหมายในเรื่องของการใช้แรงงานเยาวชน พร้อมทั้งประกันการมีงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษาแต่ไม่ผูกมัดให้ทำในสถานประกอบการเดิม สามารถไปสมัครงานที่อื่น ๆ ได้เมื่อสำเร็จการศึกษา

- **การเปิดปริญญาตรีเทียบโอนหน่วยกิตร่วมกับมหาวิทยาลัยบูรพา** โดยใช้สถานที่ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายเป็นศูนย์การเรียน รับนักศึกษาระดับ ปวส. เข้าเรียนต่อสองปีในวันเสาร์-อาทิตย์ ขณะที่วันธรรมดา นักศึกษาก็ทำงานในสถานประกอบการ ได้คุณวุฒิเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ) ทำให้นักศึกษาเห็นความก้าวหน้าของการเรียนในระบบทวิภาคี

กลยุทธ์ที่ใช้เป็นไปในลักษณะครบวงจรตั้งแต่ปัจจุบันนำเข้าสู่ระบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอนในระบบผลผลิตของระบบและผลลัพธ์ที่เป็นความสำเร็จของการจัดการระบบทวิภาคี เป็นการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าสู่ระบบและส่งเสริมความก้าวหน้าให้เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว เป็นกลยุทธ์ที่ต่อเนื่องและยาวนานหลายปี

ความยั่งยืนของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

การปฏิบัติที่เป็นเลิศของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายไม่ได้หมายความว่าแค่มีความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ปัจจุบันแห่งความสำเร็จ การมีแค่กลยุทธ์ หรือกระบวนการที่ดีในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ข้อสำคัญของการปฏิบัติที่เป็นเลิศคือ การปฏิบัตินั้นได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนซึ่งเป็นผลอันเกิดจากเหตุปัจจัย ดังนี้

- **วิทยาลัยฯ จัดการศึกษาระบบทวิภาคี 100 เปอร์เซ็นต์** จึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียว ไม่มีระบบปกติเข้ามาทำให้นักเรียนนักศึกษาอยากเปลี่ยนแปลงวิธีการ ได้จัดระบบทวิภาคีตั้งแต่เริ่มตั้งวิทยาลัย

- ผู้บริหารวิทยาลัยฯ เข้าใจระบบทวิภาคีเป็นอย่างดี ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน เป็นคนพื้นที่ เข้าใจบริบทและรู้จักชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี ทุ่มเทเพื่อท้องถิ่นของตน

- วิทยาลัยฯ ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม เนื่องจากในพื้นที่มีสถานประกอบการจำนวนมากที่ต้องการพนักงาน และมีการขาดแคลนแรงงานฝีมือจำนวนมาก ทำให้เป็นโอกาสที่จะรับนักเรียนระบบทวิภาคีเข้าไปฝึกอาชีพและทำงานอย่างต่อเนื่องยืนนาน

- สถานประกอบการได้ประโยชน์อย่างยิ่งและโดยตรงจากระบบทวิภาคี ได้รับความจงรักภักดีองค์กรจากผู้เรียนในระบบทวิภาคีในฐานะผู้สร้าง จึงรับนักศึกษาเข้าสู่ระบบต่อเนื่องยาวนาน

- การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยฯ เป็นไปอย่างยืดหยุ่น และปรับเข้ากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แก้ไขปัญหาพร้อมกันไม่ให้ระบบชะงักทำให้จัดระบบได้ต่อเนื่องยืนยาว

- การจัดระบบทวิภาคี 100 เปอร์เซ็นต์ เป็นความแตกต่างจากวิทยาลัยอื่น ๆ เป็นเหมือนวิทยาลัยทางเลือก ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่เหมือนใคร มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชนและส่งผลให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างยั่งยืน

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ความยั่งยืนของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

- การศึกษาระบบทวิภาคี 100 เปอร์เซ็นต์
- ผู้บริหารวิทยาลัยฯ เข้าใจระบบทวิภาคี
- วิทยาลัยตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม
- สถานประกอบการได้ประโยชน์อย่างยิ่ง
- การจัดการเป็นไปอย่างยืดหยุ่น

กลยุทธ์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

- การแนะนำอาชีพ
- การให้บริษัทเป็นผู้สัมภาษณ์และรับเป็นพนักงาน
- การพัฒนาครูฝึกและพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ
- การสัมมนาครูฝึกอาชีพ
- การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ
- การสร้างวุฒิภาวะผู้ใหญ่ในนักเรียน
- การมีงานทำและรายได้ระหว่างเรียน
- การเปิดปริญญาตรีเทียบโอนหน่วยกิตร่วม

ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

- ผู้บริหารของวิทยาลัย
- คณะกรรมการสถานศึกษา
- บุคลากร
- ชุมชนรอบบริเวณวิทยาลัย
- สถานประกอบการ
- ครูฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
- นักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครอง
- วัด
- ทหาร

บทสรุป

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีถูกจัดความสำคัญในลำดับแรก ๆ ที่กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ เป็นทั้งนโยบาย และกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพ มีการจัดการศึกษามานับสิบปี มีการศึกษาดูงานต้นแบบจากเยอรมันนี้ ทดลองใช้ในทุกรัฐวิฑาลัยมาแล้วทั่วประเทศ จนเหลือวิฑาลัยที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศเพียงไม่กี่แห่ง หนึ่งในนั้นคือวิฑาลัยเทคนิคบ้านค่ายที่อาศัยการจัดการแบบ “บวร” ความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยความสำเร็จ กลยุทธ์เฉพาะที่ปรับใช้ได้กับทุกรัฐวิฑาลัยและการปฏิบัติที่นำไปสู่ความต่อเนื่องยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ธีรภูมิ บุญยโสภณ. (19 มีนาคม 2555). กฤษฎีกา ไฟเขียว 19 สถาบันอาชีววะ ทั้เปิดเรียนปี 55. สยามรัฐ. หน้า 9.
- [2] วิฑาลัยเทคนิคบ้านค่าย. (2555) แบบสรุปรูข้อมูล สำคัญ ั้วบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ สาม (พ.ศ. 2554-2558). ะยอง : วิฑาลัยเทคนิค บ้านค่าย.
- [3] กระทรวงศึกษาธิการ. (2555) นโยบายและ ยุทธศาสตร์การพัฒนากการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2555-2558. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- [4] สุเทพ ไพรวงษ์ (2555) “สัมภาษณ์การจัดการศึกษา ทวิภาคีตามความเห็นของประธานสถานศึกษา วิฑาลัยเทคนิคบ้านค่าย”. สัมภาษณ์ที่วิฑาลัย เทคนิคบ้านค่าย วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2555